

La drum prin Transilvania de altădată:
**expoziția „Peisaje transilvăne –
stampe din colecția Muzeului de Artă Brașov”**

În perioada 19 februarie - 28 martie 2010, Muzeul de Artă Brașov a organizat expoziția „Peisaje transilvăne – stampe din colecția Muzeului de Artă Brașov”. Vizitatorii expoziției au avut prilejul de a parcurge un pelerinaj vizual inedit prin Transilvania de altădată, intermediat de stampe din colecția muzeului, gravuri în metal și litografii.

Consemnat cu exactitate și minuțiozitate elementele etnografice, topografice și arhitecturale, lucrările expuse își trădează apartenența la sfera artei documentariste. Deși marcate de caracterul pregnant documentar, nu sunt lipsite de reale calități artistice, dezvăluind o sensibilitate și un farmec aparte, mai rar prezent la operele ce se înscriau în sfera „marii arte”. Rigiditatea descriptivă este atenuată prin includerea în compoziție a unor

scene și figuri cu caracter anecdotic și prin amplificarea fantezistă a coordonatelor peisajului real. Selecția motivelor indică influența romanticismului, vizibilă în interesul pentru ruine și monumente medievale, predilecția pentru peisajul montan grandios și pigmentarea compozиtiilor cu personaje pitorești și exotice.

În marea lor majoritate, lucrările expuse provin din a doua jumătate a secolului XIX. Acest fapt, deloc întâmplător, se datorează convergenței a doi factori specifici epocii, difuzarea pe scară largă a imaginii și pasiunea călătoriei. Secolul XIX s-a remarcat printr-o veritabilă explozie a imaginii, datorată mai ales noilor invenții, litografia și fotografia, care concurează puternic tehniciile tradiționale de reproducere a imaginii. Imaginea se

democratizează, difuzându-se treptat în rândul unor categorii tot mai largi. Pe de altă parte, romanticismul, cu interesul său pentru tot ce însemna misterios, îndepărtat și exotic, a făcut din secolul XIX un secol al călătoriilor și al explorărilor prin excelență. Putem distinge două modalități de a călători. *Călătoria efectivă*, rezervată celor puțini care dispuneau de mijloacele necesare, și *călătoria imaginată*, mijlocită de publicațiile ilustrate și albumele de gravuri, foarte populare în epocă. Astfel, răspunzând unei cereri în continuă creștere, se conturează un tip de artist specific secolului XIX, artistul călător, peregrin neobosit, străbatând mereu noi și noi ținuturi și consemnând prompt prin schițele sale orice motiv demn de interes. Artiștii călători străbat fie ținuturile natale, caz în care putem vorbi de o veritabilă explorare internă, aflată în legătură cu începurile etnografiei și efortul de conțurare a identităților naționale, fie sunt atrași de spațiile îndepărtate și exotice. În Transilvania secolului XIX întâlnim ambele tipologii. Situată la hotarele Europei Centrale, Transilvania era privită de călătorii străini ca un spațiu exotic și pitoresc. Din acest motiv, expoziția ilustrează și felul în care călătorii străini se raportau la spațiul transilvănean, constituindu-se într-un discurs alternativ despre alteritate.

Majoritatea lucrărilor incluse în expoziție i se datorează lui Ludwig Rohbock (1820-1880), prolific desenator și gravor german, autorul a numeroase peisaje apărute în albume cu largă circulație în epocă. În expoziție figurează douăsprezece stampe gravate după desenele realizate de Rohbock în cursul călătoriei sale prin Transilvania (cca. 1855-1860), apărute în lucrarea *Ungarn und Siebenbürgen in malerischen Original-Ansichten* (*Ungaria și Transilvania în vederi pitorești autentice*), realizată în colaborare cu geograful maghiar János Hunfalvy și publicată la Darmstadt în anul 1864. Nu lipsesc din expoziție nici artiștii autohtoni reprezentați prin Theodor Glatz (1818-1871), unul dintre primii fotografi și litografi transilvăneni, activ în cadrul centrului litografic de la Sibiu, precum și de Carol Popp de Szathmáry (1812-1887), a cărui operă, remarcabilă prin amplitudinea și valoarea sa, îl recomandă ca unul dintre cei mai reprezentativi artiști călători și documentariști din spațiul românesc. Gravura *Clujul în secolul al XVII-lea* este individualizată prin vechimea și proveniența sa. Lucrarea, apărută într-un album dedicat asediului Vienei din anul 1683, editat la Anvers de către Jacob Peeters în ultimul deceniu al secolului XVII, ilustrează epoca clasică a stampei europene.